

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Utenriksdepartementet
Postboks 8114 DEP
0032 OSLO

Deres ref.
11/01357

Vår ref.
13/4597 EO TRR/HFA/mk

Dato
08.11.2013

Høring - vurdering av endringer av nasjonal institusjon for menneskerettigheter

Vi viser til Utenriksdepartementets brev 24. juni 2013 og e-post 8. juli 2013 hvor høringsfristen utsettes til 24. september 2013.

Justis- og beredskapsdepartementet har følgende merknader:

Justis- og beredskapsdepartementet er enig i at det bør opprettes en nasjonal institusjon for menneskerettigheter som oppfyller kravene i de såkalte Paris-prinsippene. Den foreslåtte modellen for et nytt forvaltningsorgan synes å oppfylle disse kravene, og vi støtter i hovedsak Utenriksdepartementets vurderinger. Vi finner grunn til å peke på at institusjonens karakter av «forvaltningsorgan» i seg selv sier lite om institusjonens uavhengighet av den utøvende makt.

Vi ser imidlertid fordeler ved å legge funksjonen som nasjonal institusjon til et eksisterende ombud. Som Utenriksdepartementet påpeker i høringsnotatet, vil den nasjonale institusjonen kunne dra vekslers på den menneskerettighetskompetansen det aktuelle ombudet allerede besitter, systemet for å beskytte menneskerettighetene vil kunne bli mindre fragmentert, og det må antas at man vil kunne oppnå mer effektiv ressursutnyttelse. Blant de eksisterende ombudene er det Sivilombudsmannens mandat som i størst grad dekker bredden av mandatet som en nasjonal institusjon vil måtte få. For å fylle rollen som såkalt «nasjonal forebyggende mekanisme» i henhold til valgfri protokoll av 18. desember 2002 til FNs torturkonvensjon, vil Sivilombudsmannen i større grad enn tidligere drive oppsøkende virksomhet og gi anbefalinger til myndighetene. Rollen som nasjonal institusjon vil kunne utgjøre en forlengelse av

rollen som nasjonal forebyggende mekanisme, men som nasjonal institusjon vil Sivilombudsmannen måtte innta en mer aktiv pådriverrolle og drive mer utadrettet virksomhet.

Vi har videre merket oss at Utenriksdepartementet angir koordinering av ikke-statlige aktørers arbeid som en særskilt oppgave i utkastet til lov, på bakgrunn av at det er behov for samordning, overblikk og systematisering av menneskerettighetsarbeidet. Utenriksdepartementet forutsetter at nasjonal institusjon også samarbeider med ombudene slik at det kan legges til rette for samordning av innsats og oppgaver på menneskerettighetsfeltet, men dette er ikke uttrykt i lovteksten.

Justis- og beredskapsdepartementet vil understreke at behovet for samordning på feltet er stort, ikke minst etter at Sivilombudsmannen har fått oppgaven som nasjonal forebyggende mekanisme. Dette innebærer økt besøksevirkosomhet særlig til fengsler, politiarrester og utlendingsinternatet, som vil gi grunnlag for anbefalinger til myndighetene om etterlevelsen av torturkonvensjonen. Etter vårt syn bør det tydeliggjøres at nasjonal institusjon ikke skal utøve tilsvarende virksomhet, noe som ellers kunne forventes siden institusjonen skal ha en mer aktiv og utadrettet profil enn forgjengeren. Derfor bør det framgå av lov/forskrift eller forarbeidene at man forventer en reell samordning.

En eventuell lovbestemmelse bør formuleres slik at det ikke framstår som at nasjonal institusjon skal ha noen myndighet overfor de øvrige ombudene. Utkastet til lovens § 1 bokstav e kan for eksempel uformes slik: «legge til rette for koordinering av ombudenes og ikke-statlige aktørers arbeid med menneskerettighetene». Det bør presiseres i forarbeidene at nasjonal institusjon ikke skal utføre oppgaver som dekkes av eksisterende ombudsordninger.

Med hilsen

Tonje Rønneberg Ruud e.f.
lovrådgiver

Helle Aase Falkenberg
rådgiver